

Marhule *Prunus armeniaca*

Patria medzi chutné a zdravé ovocie. Možno ich pestovať aj mimo teplejších nížin, pokiaľ sa im poskytne vhodné stanovisko. Marhuľa má pomerne vysoké požiadavky na teplo a dostatok svetla. Najlepšie sa jej darí v polohách s ročnými zrážkami medzi 550 až 600 mm v nadmorskej výške do 350 mnm. Marhule možno však pestovať aj v oblastiach s priemernou teplotou aspoň okolo 7 ° C a do nadmorskej výšky 400- 450 m sa zrážkami okolo 700 mm. Tam im však musíme poskytnúť stanovište na juhozápadnom alebo západnom svahu. Tam totiž teploty menej kolíšu, a stromom sa tam bude viac dariť.

Najdôležitejší je však výber vhodnej odrody. Plody sa môžu konzumovať čerstvé, ale sú tiež vhodné na prípravu kompótov, marmelád, džemov, môžu sa mraziť aj sušiť, alebo z nich pripraviť obľúbenú marhuľovicu.

Prvá úroda sa dá očakávať po štyroch rokoch. Marhuľa sú pre naše telo zlatý poklad, patria medzi najzdravšie ovocie vôbec, navyše obsahujú v 100 gramoch len 57 kalórií. Sú tak ideálnym ovocím pre tých, ktorí chcú chudnúť. Zlatisté sú preto, že obsahujú veľké množstvo betakaroténu - minerálu, ktorý predlžuje opálenie a pôsobí preventívne proti nádorovým ochoreniam.

Ak občas nájdete hnedé bodky na plode, nemusíte sa báť, že ide o hnilobu.

Tú spoznáte tak, že bodku prejdete prstom a tá sa rozmazať. Väčšinou ide ale len o kozmetickú, zdraviu neškodnú vadu. Najčastejšie sa marhule pestujú ako štvrtkmene alebo v nízke formách. Kontajnerované stromčeky marhúľ sa môžu vysádzať od jari do jesene. Vysádzané stromčeky sa vyvážujú ku kolom ako ochrana pred vetrom. Korunka sa upravuje vždy na jar: odstránia sa nadbytočné výhony a tie ponechané (podľa zvoleného tvaru) sa zrežú na 3-5 púčikov (vždy sa reže na vonkajší puk). V prvých 4-5 rokoch stromčeky upravujú výchovným rezom podľa zvoleného pestovateľského tvaru. Potom sa už používa len udržiavací rez, ktorým odstraňujú choré, poškodené, nevhodne rastúce a nadbytočné konáre. U starších stromov je pre obnovu rastu a zlepšenie zdravotnej kondície stromu možný mierne zmladzovací rez. Čas na predjarý rez je tesne pred rašením (v apríli). Vhodné je tiež uplatniť letný rez (v júli), ktorým sa odstraňujú bujne rastúce výhony a skracujú sa

predlžujúce sa výhony, aby sa podporila tvorba predčasného obrastu a dosiahli menších, zato však kompaktných korún. Marhule sú väčšinou samoopelivé, cudzoopelivé alebo čiastočne samoopelivé. Pri výsadbe cudzoopelivých marhúl by mal blízko rásť nejaký opelovač, najlepšie iná odroda marhule kvitnúca v rovnakom čase. V prípade čiastočne samoopelivých marhúl blízkosť opelovača zvýši úrodu.

Marhule a ich choroby

Monizióza

Táto choroba je vyvolaná najčastejšie premenlivosťou počasia spoločne s infekciou danej choroby. Jedná sa o hubovú chorobu *Monilinia Laxa*, ktorá tiež spôsobuje aj moníliové hnitie plodov v čase ich dozrievania. Najvhodnejšie podmienky pre šírenie choroby je kolísanie teplôt a vlhkosť. Najvhodnejšia teplota pre šírenie je okolo 12°C za vlhkého počasia. Chemická ochrana je nevyhnutná. Ak chceme znížiť množstvo postrekov, je vhodné aplikovať aj nepriamu ochranu v podobe rezu a strihu napadnutých výhonov a v pokročilejšom štádiu napadnutia aj silnejších konárov. Príznaky napadnutia bývajú viditeľné až v čase, keď už nie je možné predchádzať nákaze. Veľmi časté je tiež objavenie sa glejotoku na napadnutých častiach. Glejotok rastlina vytvára pre ochranu rany alebo pre zabránenie ďalšieho šírenia patogénu do ostatných častí rastlín. Huba prezimuje vo forme mycélia na starých nekrotických plodoch a infikovaných odumretých vetvičkách. Na jar sa ďalej šíri do okolia pomocou vetra. Z prezimujúcich výtrusnic alebo vo forme mycélia sa prenášajúce na ďalšie nenapadnuté časti a dreviny, tu sa ďalej za vplyvu vhodných klimatických podmienok vyvíja. Pre cielenejší boj s touto hubovou chorobou sa odporúča chemicky ošetrovať aj ďalšiu hubovú chorobu, ktorú zapríčiňuje rovnaký patogén. Jedná sa o moníliovú hnilobu plodov. Vhodná je aspoň chemická ochrana v podobe postreku po opadnutí listov. Ďalej tiež likvidácia napadnutých plodov a to aj tých opadaných. Infikované, nekrotické plody odstraňujeme najlepšie ešte pred alebo po opadnutí listov.

Chemické prípravky vhodné na ošetrovanie proti monilióze sú fungicídy Horizon 250 EW, Talent, Teldor 500 SC alebo KUMULUS WG. Vhodná doba pre chemické ošetrovanie je v období pred začiatkom kvitnutia najlepšie tesne pred kvetom, druhýkrát opakovať po opade okvetných lístkov. Ďalej je vhodné odstraňovať napadnuté časti a u najviac citlivých odrôd vykonávať postrek aj voči moníliovej hnilobe plodov a odstraňovať mumifikované napadnuté plody.

Hnednutie listov marhule

Ochorenie spôsobuje huba *Apiognomonina erythrostoma*. Na napadnutých listoch marhúľ sa začína prejavovať táto choroba v priebehu júna tvorbou žltozelených neohraničených škvŕn. Škvŕny sa zväčšujú a vnútri dochádza k nekrózám. Neskôr dochádza k spájaniu týchto nekróz, až je celý list pokrytý hubou. Dochádza tiež k ich zvinovaniu a predčasnému opadávanie. Na hnednutie listov marhúľ sú účinné postreky fungicídnyimi prípravkami Horizont 250 EW, DITHANE DG NEO-TEC , DITHANE M 45 alebo Syllit 65 WP. Ochrana sa vykonáva preventívne približne týždeň po odkvete a vhodné je opakovať postrek 2 až 3 krát po 7 až 14 dňoch. Nepriama ochrana spočíva v preventívnom odstránení opadaného lístia, v ktorom patogén počas zimy prežíva.

Škodcovia marhúľ

Roztočci na marhuliach

Roztočce majú veľkosť 0,4 až 0,7 milimetrov a žijú zvyčajne na spodnej strane listov marhúľ a ďalších rastlín. Následkom sania roztočcov sú listy na lícnej strane škvrnité a postupne nadobúdajú svetlejšie, striebisté alebo bronzové sfarbenie. Na rastlinách, ktoré sú roztočcami napadnuté, sa začnú na spodnej strane listov a

vrcholoch výhonov objavovať jemné pavučiny. Silnejšie napadnuté listy postupne hnednú a predčasne zasychajú. Pri výraznom napadnutí(60% listov) treba použiť na ochranu stromu chemický postrek prípravkami:

- Apollo 50 SC
- Nissorun 10 WP
- Neemazal - T/S
- Ortus 5 SC
- Sanmite 20 WP
- Vertimec 018 EC

Vážnym problémom je rezistencia roztočcov na mnohé akaricídov. Účinnou ochranou je vysadenie dravých roztočcov, predovšetkým druhu *Typhlodromus pyri* a ochrana prirodzene sa vyskytujúcich predátorov.

Štítňičky na marhuliach

Štítňičky mávajú telo kryté voskovým štítom, ktorý s ním nie je pevne spojený a možno ho ľahko odstrániť. Štítok máva okrovú, krémovú alebo hnedú farvu. Škodci sú na povrchu akoby nalepený, nijako zvlášť sa nepohybujú a pod štítom sa pomerne rýchlo rozmnožujú. Štítňičky sa prisajú na listy marhúľ, kde spôsobujú veľké škvrny saním bunkovej šťavy. Listy marhúľ zožltnú, krúti sa a opadávajú. Následkom toho marhuľa prestáva rásť, vetvičky a stonky sa lámu, rastlina usychá a hynie. Štítňičky sú nebezpečné prevažne z dôvodu, že larvy štítňičiek veľmi rýchlo pokryjú celý strom a vysajú ho. Najčastejší druh štítňičky je štítňička červená *Epidiaspis betulae*. Štítňičku je nutné zlikvidovať v počiatočnom štádiu predjarným postrekom prípravkami:

- Bulldock 25 EC
- Calypso 480 SC
- Karate Zeon 5 SC
- Mospilan 20 SP

Piliarky na marhuliach

Pomerne vzácnym, ale objavujúcim so škodcom marhúľ je piliarka slivková *Hoplocampa minuta*. Tá spôsobuje opad mladých plodov, neskôr aj starších. Na každom plodu nájdete jeden až dva tmavé okrúhle otvorčeky, vnútro plodu je vyplnené trusom. Plody marhúľ mávajú vyžraté jadro. Spadnuté plody je nutné ihneď zozbierať a zničiť, aby sa škodcami naďalej nemnožili na vašej záhrade. Proti piliarkam škodiacim na marhuliach aplikujeme postrek prípravkami ihneď po odkvitnutí stromov, ktoré sa vyznačujú hĺbkovým účinkom. Na sledovanie rojenia a odchyt piliarok sa môže približne desať dní pred kvitnutím zavesiť do korún marhúľ biele leповé doštičky. Prípravky: Decis EW 50, Delta EW 50.

